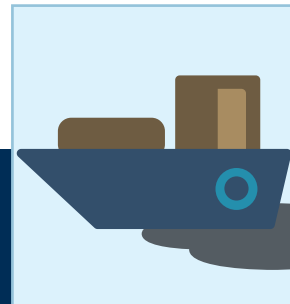


Västerås stads olycksförebyggande arbete enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor



KORTVERSION



VÄSTERÅS STAD

INNEHÅLL

Definitioner och förkortningar	2
Bakgrund	3
Olyckor kostar!	3
Lagen om skydd mot olyckor	3
Syftet med handlingsplanen	3
Avgränsningar	3
Övergripande beskrivning av kommunens risker	4
Vanligaste olyckstyperna	4
Förebyggande verksamhet	5
Riskhanteringsprocessen	5
Mälardalens brand- och räddningsförbund	5
Olycksundersökning	5
Ansvar och internkontroll	6
Riskområde: Brand	7
Riskbild	7
Organisation och arbetssätt	7
Åtgärder för förebyggande arbete mot brand	8
Riskområde: Drunkningsolyckor	10
Riskbild	10
Organisation och arbetssätt	10
Åtgärder för förebyggande arbete mot drunkningsolyckor	11
Riskområde: Trafikolyckor	12
Riskbild	12
Organisation och arbetssätt	12
Åtgärder för förebyggande mot trafikolyckor	13
Riskområde: Utsläpp av farliga ämnen	14
Riskbild	14
Organisation och arbetssätt	14
Åtgärder för förebyggande arbete mot utsläpp av farliga ämnen	15

DEFINITIONER OCH FÖRKORTNINGAR

Allmänt:

- LSO Lag om skydd mot olyckor
- FSO Förordning om skydd mot olyckor
- MSB Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- MBR Mälardalens brand- och räddningsförbund

Förkortningar för Västerås stads förvaltningar och bolag:

- TK Tekniska kontoret
- KIFF Kultur-, idrott, och fritidsförvaltningen
- SBF Stadsbyggnadsförvaltningen
- TIF Teknik-, och idrottsförvaltningen
- SNF Sociala nämndernas förvaltning
- BUF Barn- och utbildningsförvaltningen
- FK Fastighetskontoret
- MHF Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen
- SK Stadsledningskontoret
- Mimer Bostads AB Mimer

Begrepp:

- Riskområden, ett samlingsbegrepp för ett område med olyckor. Exempelvis riskområdet "trafikolyckor" innehåller flertalet olyckstyper.



Bakgrund

Olyckor kostar!

Enligt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ökar ständigt antalet olyckor som resulterar i dödsfall och svåra skador, mellan åren 1995 och 2007 var ökningen 30 procent¹. Statistik från samma myndighet visar att olyckor årligen kostar det svenska samhället ca 65 miljarder². Kommuner och myndigheter arbetar för att vända den negativa trenden. Bland annat trädde Lag om skydd mot olyckor (LSO 2003:778) i kraft år 2004 som syftar till att minska antalet olyckor och bidra till trygghet och säkerhet. LSO ställer krav på kommunen att vidta åtgärder för skydd mot olyckor. Där ibland ska det förebyggande arbetet fastställas i ett handlingsprogram för varje mandatperiod. Det senaste förebyggande handlingsprogrammet för Västerås stad antogs av kommunfullmäktige den 14 maj 2009. I det föregående programmet behandlades fyra olika riskområden: brand, fallolyckor, trafikolyckor och översvämningar.

Lagen om skydd mot olyckor

Det övergripande syftet med LSO är att ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett tillfreds-ställande och likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet. Kommunen är ansvarig för att åtgärder vidtas för att förebygga bränder, och skador till följd av bränder utan att andras ansvar inskränks, samt verka för skydd mot andra olyckor än bränder. Enligt LSO ska varje kommuns fullmäktige besluta om ett olycksförebyggande handlingsprogram för varje mandatperiod. I programmet ska följande delar beskrivas: förebyggande verksamhet och de risker för olyckor som finns i kommunen som kan leda till räddningsinsatser, hur kommunen samverkar med andra organisationer, även mål för det förebyggande arbetet ska formuleras.

Västerås stad har valt att använda sig av målnivåer som stämmer överens med den övriga målstyrningen i staden. Det innebär att det i planen anges inriktningsmål, effektmål och åtgärder. Effektmålen svarar mot begreppet säkerhetsmål i förarbetet till LSO. Åtgärder motsvarar prestations-mål. Även benämningen av dokumentet har justerats för att passa nomenklaturen i Västerås stad: Denna handlingsplan motsvarar lagkraven på ett förebyggande handlingsprogram enligt LSO.

Syftet med handlingsplanen

Syftet med denna handlingsplan är att arbeta förvaltnings- och bolagsövergripande med olycksförebyggande arbete, för att få så stor effekt som möjligt. Målet med handlingsplanen och arbetet med skydd mot olyckor är att färre ska omkomma eller skadas och mindre ska förstöras. Med färre åsytas personer - såväl kvinnor, män, flickor och pojkar - som bor, besöker eller på annat sätt vistas i Västerås stad. Olyckorna ska vara få och små.

Avgränsningar

Detta dokument utgör handlingsprogram enligt i 3 § LSO, dvs. förebyggande verksamhet för skydd mot olyckor som kan leda till räddningsinsats inom kommunens geografiska område. Handlingsprogrammet för räddningstjänst som beskrivs i 8 § LSO beslutas och ansvaras för av MBR³.

¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), 2011

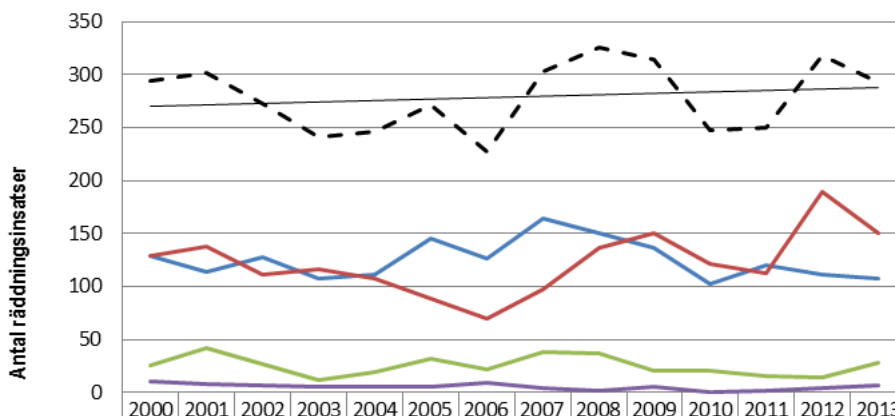
² Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), 2011

³ Beskrivning av Mälardalens brand- och räddningsförbund finns på sid 6.

Övergripande beskrivning av kommunens risker

Vanligaste olyckstyperna

Sedan år 1998 har MSB fört statistik över olyckor som föranlett räddningsinsats. Utifrån MSB:s databas "IDA" kan lokal statistik tas fram. I grafen nedan redogörs för de vanligaste olyckstyper som leder till räddningsinsats i Västerås kommun. Utifrån denna statistik motiveras valet av riskområden i handlingsplanen.



	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Brand i byggnad	129	114	128	107	112	145	126	164	151	136	103	120	111	107
Trafikolycka	129	138	111	116	108	89	70	97	136	151	122	113	189	151
Utsläpp av farligt ämne	26	42	27	12	20	32	22	38	37	21	21	15	14	28
Drunkning/-tillbud	10	8	7	6	6	5	9	4	2	6	1	2	4	7
Totalt	294	302	273	241	246	271	227	303	326	314	247	250	318	293

Källa: MSB, IDA⁴ Räddningsinsatser/ olyckstyp åren 2000-2013

⁴ MSB:s statistik och analysverktyg

Förebyggande verksamhet

Riskhanteringsprocessen

Västerås stad har en riskhanteringsprocess som leds av trygghets- och säkerhetsenheten. Enheten arbetar strategiskt med olika typer av riktlinjer och handlingsplaner. Processens aktörer, roller och ansvar beskrivs vidare i Riktlinjer för trygghet och säkerhet (2015).

Mälardalens brand- och räddningsförbund

Mälardalens brand- och räddningsförbund (MBR) fullgör sina medlemskommuners skyldigheter enligt LSO. Dess direktion beslutar om handlingsprogram för räddningstjänst. Enligt förbundsordning i 3 § om Handlingsprogram för förebyggande verksamhet ska förbundet för varje mandatperiod arbeta fram ett avsnitt om riskområdet "Brand". Avsnittet förordas efter beslut i MBR:s direktion sedan som en del i medlemskommunernas handlingsprogram⁵ för förebyggande verksamhet. Respektive kommunfullmäktige äger besluten om kommunernas handlingsprogram i sin helhet. MBR ska medverka vid framtagandet och genomförandet av de kommunala programmen.

Olycksundersökning

Stadsledningskontoret ansvarar för att efter en räddningsinsats undersöka olyckan med avseende på orsak och förlopp (ej bränder, då MBR har ansvar för undersökningen, se förbundsordning). Enligt 26 § FOU⁵ har kommunen skyldighet att underrätta Statens haverikommission (SHK) om allvarliga olyckor. I nytt avtal (2015) mellan SOS Alarm AB och SHK fullgörs dock den skyldigheten. I de fall som det äger rum en olycka som SOS Alarm AB inte kan anses ha kännedom om, ska kommunen/ berörd förvaltning/ bolag underrätta SHK.

⁵ Förordning (1990:717) om undersökning av olyckor

Ansvar och internkontroll

Handlingsplanen ska antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Stadsledningskontoret ansvarar för att utarbeta handlingsplanen. Samordning och samarbete mellan förvaltningar och bolag krävs under processen. Stadsledningskontoret utformar tillsammans med berörda aktörer inriktningsmål, effektmål och åtgärder. Samråd ska ske med aktörer med väsentligt intresse i saken före antagande i kommunfullmäktige. Antagen plan rapporteras till länsstyrelsen Västmanland samt de som har varit berörda av samrådet. Kommunfullmäktige kan enligt 3 kap. 3 § LSO uppdraga åt en kommunal nämnd att under perioden anta närmare riktlinjer⁶. När planen är antaget i kommunfullmäktige åligger det varje nämnd och styrelse att:

- Implementera de mål och åtgärder som berör nämndens/styrelsens ansvar och verksamhetsområde på lämpligt sätt.
- Aktivt styra och följa upp nämndens/styrelsens olycksförebyggande arbete i enlighet med handlingsplanen och enligt LSO:s intentioner.
- Samverka med de övriga nämnder/styrelser och andra relevanta organisationer i den utsträckning som krävs för att målen och åtgärderna i handlingsplanen ska uppnås. Det innebär bl a att delta i det uppföljningsarbete som sker för respektive riskområde.
- Rapportera sin uppföljning och utvärdering till stadsledningskontoret, se nedan. Former för detta ska överenskommas.

⁶ MSB, Vägledning handlingsprogram LSO, sid 96

Riskområde: Brand

Riskbild

Nationell statistik visar att den senaste 10-årsperioden har i genomsnitt 125 personer/år omkommit i bränder. Den vanligaste kända orsaken är rökning, som står för nästan en tredjedel av dödsbränderna. 9 av 10 dödsbränder inträffar i bostäder. De flesta bränder sker i byggnad, och flerfamiljshus är överrepresenterade. Den vanligaste orsaken till brand i byggnad är relaterad till matlagning och brand på spis. Rökning och anlagd brand kommer strax därefter. I villor är bränder vanligare under vinterhalvåret och den vanligaste brandsorsaken är eldstads- och rökkanalsrelaterad. Inom MBR medlemskommuners område under åren 2009-2013 har 7 personer omkommit, 13 skadats allvarligt och 48 lindrigt vid bostadsbränder.

Inom vården är det boendeformer för äldre och funktionshindrade som har den högsta andelen bränder. Inom vårdområdet har totalt sett skett 18 bränder till följd av glömd spis och 11 bränder till följd av rökning under åren 2009-2013. 9 personer skadades lindrigt och 3 allvarligt. Antalet bränder i vårdboenden inom MBR medlemskommuners område ligger något över medelvärdet vid en jämförelse med övriga Sverige.

Anlagd brand på skolor är ett rikspolproblem. De inträffar ofta och kan ge stora skador. Västerås stad och MBR belyser därför detta område extra. Skolor är en allmän byggnad och i Västerås utgörs 24 % av bränderna i allmänna byggnader av skolor, förskolor och fritidsidrottsanläggningar. Inga personer har skadats i skolbränder, men stora materiella skador har skett.

Under tidsperioden 2009-2013 har 101 bränder inom industri inträffat inom MBR:s medlemskommuners område. Vid två av dessa bränder har personer skadats allvarligt. De vanligaste orsakerna till bränderna är tekniska fel, värmeöverföring och självantändning. Vid bränder ute i det fria är bilbränder vanligast. Huvuddelen av orsaken till bilbränderna och övriga bränder ute i det fria bedöms vara att de är anlagda med uppsåt. Antalet bilbränder i Västerås har enligt statistiken ökat från år 2009 till 2013, från cirka 56 till 85 stycken per år. En marginell minskning har dock skett under år 2013 jämfört med år 2012. Anlagda bränder bedöms som en vanlig brandsorsak inom Västerås stads geografiska område. Många av bränderna drabbar Västerås stads verksamheter. Detta är ett samhällsproblem som en ensam aktör inte kan hantera. Västerås stads verksamheter måste arbeta tillsammans för att erhålla effekt.

Organisation och arbetsätt

Samverkan inom riskområdet brand sker mellan flera olika parter, t.ex. barn- och utbildningsförvaltningen, polis, stadsledningskontoret, kultur-, idrott och fritidsförvaltningen, ProAros, skorstensfejarmästare, stadsbyggnadsförvaltningen, fastighetskontoret m.fl. MBR och Västerås stad samarbetar även med externa parter såsom MSB, Boverket och länsstyrelsen m.fl. Eftersom vissa åtgärder för att minska antalet och omfattningen av bränder kräver ett stort engagemang från flertalet aktörer kan ingen organisation själv vara tillräckligt effektiv i frågan. Staden och MBR önskar därför öka samarbetet med SNF, FK, Mimer och BUF. En aktiv samverkan mellan hemtjänst och räddningstjänst, exempelvis genom en uppsökande verksamhet av de utsatta riskgrupperna, skulle sannolikt erhålla stora positiva konsekvenser.



MBR:s övriga olycksförebyggande verksamhet består dels av tillsyn enligt LSO 1§ 5kap och övrig förebyggande verksamhet enligt LSO 3§ 2 kap (skriftlig redogörelse) samt 2§§ 3kap (information och rådgivning). Rengöring och brandskyddskontroll enligt LSO 4§ 3kap inom MBR:s medlemskommuners område utförs av externa skorstensfejarmästare på uppdrag av MBR. Årligen antas en tillsynsplan⁷ av MBRs direktion där inriktning och omfattning beslutas. För mer information om hur den verksamheten är organiserad och planerad hänvisas till MBR och dess dokument.

⁷ Tillsynsplan 2015 Dnr: 2014/508-MBR-191

Åtgärder för förebyggande arbete mot brand

MBR ska prioritera tillsyn på vårdboenden

Utförare inom vård om omsorg ska årligen utföra bedömningar på de boende med hänsyn till de boendes riskbeteende, förmåga att uppfatta ett larm och utrymma och därefter vidta lämpliga åtgärder

Vid upphandling av utförare inom vård om omsorg ska krav ställas att bedömningar och anpassningar utförs enligt ovan

Personal för utförare inom vård om omsorg ska var tredje år genomgå grundläggande utbildning i brandskydd och bedömning av de boendes riskbeteende och förmåga

Vid upphandling av utförare inom vård om omsorg ska krav ställas att vårdpersonalen minst var tredje år genomgår utbildning enligt ovan

Det byggnadstekniska brandskyddet, i egna och hyrda lokaler, ska anpassas efter vårdorganisationen och de boendes förmåga att agera vid brand

MBR ska, tillsammans med fastighetsägaren, efter varje brand i bostad återbesöka området vid branden för att informera de boende om lämplig brandskyddsutrustning, vikten av fungerande brandvarnare och agerande vid brand

MBR och Mimer ska ihop med Brandskyddsföreningen m.fl. genomföra informationskampanjer om lämplig brandskyddsutrustning, vikten av fungerande brandvarnare och agerande vid brand

Utföra bedömningar för varje brukare avseende personens förmåga att agera vid brand, uppmärksamma en brandvarnare, ökat riskbeteende samt erbjuda/informera om brandskydd och lämpliga åtgärder

Vid upphandling av hemtjänstutövare ska krav ställas att bedömningar och information/åtgärder utförs enligt ovan

Mimer ska årligen informera sina hyresgäster om brandskydd i flerfamiljshus, deras ansvar, lämplig brandskyddsutrustning och agerande vid brand. Information ska finnas tillgänglig på flera språk

Mimer ska i samband med den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK) var 8:e år byta lägenheternas brandvarnare

MBR ska prioritera tillsyn på skolverksamheter

Samtliga elever i förskoleklass ska genomgå MBR:s utbildningsteater

Samtliga elever ska vid minst ett tillfälle under årskurs 6-9 genomgå MBR:s och/eller Brandskyddsföreningens utbildning mot anlagda bränder

Trygghet- och säkerhetsenheten vid SK ska ta huvud-mannarollen och starta ett förebyggande arbete mot skadegörelse i form av anlagda bränder. Deltagare bör vara BUF, Mimer, socialtjänst, polis, MBR m.fl.

Skolor i kommunen (även friskolor) ska aktivt i sitt systematiska brandskyddsarbete verka mot skadegörelse och anlagda bränder på och utanför skolan och skoltid

BUF:s personal ska var femte år genomgå grundläggande utbildning i brandskydd och förebyggande mot anlagda bränder

BUF ska informera fristående förskolor och skolor om vikten av att skolpersonalen genomgår utbildning i brandskydd och förebyggande arbete mot anlagda bränder.

Samtliga skadegörelser i form av brand ska polisanmälas och tillbudsrapporteras i ett gemensamt skade- och incidentrapporteringsystem



Riskområde: Drunkningsolyckor

Riskbild

Den tillbudsstatistik som finns hos MBR sträcker sig 4 år tillbaka. Statistiken visar att Svartån i de centrala delarna av staden och kajer och stränder längs Mälaren är de ställen som är mest olycksdrabbade. Olyckorna längs Svartån och kajer har ofta inträffat nattetid i anslutning till helger. Övriga olyckor har inträffat på Mälaren. I Västerås inträffade 19 drunkningsolyckor åren 1997-2008. Övriga stora städer hade flera drunkningsolyckor under samma tid.

Organisation och arbetssätt

I Västerås bedriver flera förvaltningar och organisationer förebyggande arbete samt vidtar skyddsåtgärder. Nedan beskrivs detta.

Stadens skolor bedriver simundervisning för barn i årskurs 2. Enligt läroplanen ska alla elever i årskurs 6 samt för godkänt betyg i slutet av årskurs 9 kunna simma 200 m, varav 50 meter ryggläge. Dessutom ska eleven kunna badvett och säkerhet vid vatten vintertid samt kunna hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider. För årskurs 9 krävs även kunskap om första hjälpen och hjärt- och lungräddning. Simundervisningen genomförs av Teknik- och idrottsförvaltningen på uppdrag av både kommunala och privata skolor. TIF bedriver även simundervisning för både barn och vuxna. Västerås simsällskap anordnar simkurser på olika nivåer. Simundervisning riktade till invandrare arrangeras av TIF. Föreningar och även privata företag anordnar kurser i livräddning, kurser i isvak, utbildar kursledare och ger information för t ex användning av flytväst etc. Sjösäkerhetsrådet bedriver informationsarbete främst till båtlivet.

Personalen på stadens badhus är välutbildad, för att kunna erbjuda rätt hjälp när olyckan är framme. Konkreta skyddsåtgärder i vår miljö handlar om att utrusta och vidmakthålla räcken, staket, belysning etc utefter stränder och kajer, på bryggor och broar. Badpooler ska vara utrustade med skydd så som nät, pooltäckning etc. Utrustning för livräddning ska finnas inom räckhåll på stränder, kajer, bryggor etc.

Det säkerhetsarbete som utförs av tekniska kontoret och kultur-, idrott och fritidsförvaltningen är kontroll av livräddningsutrustning. Tillsyn av livräddningsredskap sker 1 gång per vecka. Vid brist på befintlig utrustning kompletteras detta. Tekniska kontorets brunnar intill lekplatser ska vara försedda med fallskydd eller vara låsta. Saknas detta ska det åtgärdas. Inventering över livräddningsutrustning har gjorts och ska åtgärdas.

Mälardalens brand- och räddningsförbund har en dykningsorganisation med professionella dykare. Sjöräddningssällskapet i Västerås är en aktiv organisation med flera båtar för sjöräddning och assistans.

Staden samverkar med dykkklubbar för att förbygga olyckor vid badplatser samt andra föreningar. Exempelvis Friluftsförbundet och Långfärdsskridskoåkarna i Västerås, som bedriver utbildning i iskunskap och livräddning. Samarbete finns även med privata aktörer; Björnö stug- och aktivitetscenter i Västerås AB arbetar med instruktion och utbildning i säkerhet och livräddning.

Åtgärder för förebyggande arbete mot drunkningsolyckor

Genomförande av årliga inspektioner av bottnar på badplatser. Livräddningsutrustning kontrolleras veckovis under badsäsong.

Komplettering av befintlig livräddningsutrustning. Avsökning av bottnar där bad förekommer.

Inventering, tillsyn, underhåll och utökning av livräddningsutrustning.

Komplettering av utrustning ska ske enligt utredning.

MBR:s tillbudstatistik ska fortlöpande skickas till stadens trygg- och säkerhetsenhet för uppföljning och åtgärder.

MBR:s dykorgansatation utvecklas med god vidareutbildning och skarpa övningar.

Skolorna sprider information till skolelev inför sommarlov.

Följa upp simundervisning i åk 2 och krav på simkunnighet åk 6 och 9.



Riskområde: Trafikolyckor

Riskbild

Urvalet för statistiken i denna del har gjorts för perioden år 2010-2013 och Västerås tätort. Olycksstatistiken är bearbetad av Folksam och kommer ursprungligen från STRADA⁸. Skillnaden mellan STRADA och Folksams siffror är att Folksam har delat in olyckorna i vilken risk det är för medicinsk invaliditet. I STRADA definieras skadorna enligt ett system som heter ISS (Injury Severity Score) och förenklat kan ISS förklaras spegla dödsrisken medan medicinsk invaliditet handlar om någon form av bestående men. Till exempel en knäfraktur; risken att dö är i princip obefintlig, men risken att skadan ger bestående men i form av t.ex. minskad rörlighet, kronisk smärta osv är ganska hög. Mellan åren 2010-2013 inträffade årligen mellan ca 800-1400 olyckor i Västerås.

Andelen allvarliga skadade fördelade på färdssätt:

- 34 % Cykel
- 33 % Fotgängare
- 24 % I personbil
- 3 % På motorcykel
- 3 % Övrig
- 2 % På moped
- 1 % I buss

Fördelningen av de vanligaste olyckstyperna:

- 36 % Gående singel
- 26 % Cykel singel
- 11 % Upphinnande olycka
- 9 % Singelolycka
- 3 % Cykel-cykel/ moped/ gående
- 3 % Korsande olycka
- 3 % Cykel/ moped in i motorfordon
- 2 % Moped singel
- 2 % Fotgängare-motorfordon

Organisation och arbetsätt

Västerås stad har ansvar för utformningen och reglering av bestämmelser i tätorten och på kommunala vägar. Polisen har ansvar för att övervaka och utreda brott i trafiken. Prioriterade områden i det förebyggande arbetet är hastighets- och nykterhetskontroller, insatser mot aggressiv körning och kontroll av skyddsutrustning, såsom bilbälte och bilbarnstolar.

⁸ STRADA – informationssystem för olyckor och skador i trafiken, Transportstyrelsen

Åtgärder för förebyggande arbete mot trafikolyckor

Alkolås i alla fordon som kommunen äger, leasar och upphandlar för sina resor och transporter. Gäller även upphandlade utförare.

Bilbälteslås/påminnare i alla fordon som kommunen äger, leasar och upphandlar för sina resor och transporter. Gäller även upphandlade utförare.

Västerås stads anställda bör ha cykelhjälm för all cykeltrafik som sker i tjänsten för anställda inom Västerås stad. Gäller även upphandlade utförare.

Krav på fem stjärnor i Euro NCAP för alla fordon som kommunen äger, leasar och upphandlar för sina resor och transporter. Gäller även upphandlade utförare.

Fysiska åtgärder vid passager för att få ned hastigheten på passerade fordon.

En ren och jämn yta med god friktion under hela året.

Hastighetssäkring med hastighetslås i alla fordon som kommunen äger, leasar och upphandlar för sina resor och transporter. Gäller även upphandlade utförare.

Riskområde: Utsläpp av farliga ämnen

Riskbild

Enligt MSB:s statistikdatabas IDA, är den mest frekventa olyckstypen i Västerås kommun "drivmedel/ smörjmedel/ hydraulolja från fordon". Mellan åren 2013-2015 ligger antalet insatser i intervallet 13-33 st. På andra plats är typ av utsläpp "annat", vilket inte säger så mycket om själva olyckstypen, där är antalet under samma period i intervallet 1-12 insatser. Riskbild och olycksstatistik på nationell nivå skiljer sig inte från den lokala i jämförelse insatser per invånare och olyckstyp. Störst fokus nationellt och lokalt är dock olyckor kring farligt gods (väg, järnväg, till sjöss) och annan farlig verksamhet; olyckor med lägst frekvens men störst konsekvens. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen (MHF) registrerar inkomna ärenden och har möjligheten att få ut information kopplat till utsläpp som sker i naturen (mark och vatten) och i bebyggda områden, både "driftstörningar" och "akuta händelser" som kräver direkta åtgärder. Informationen bygger på underrättelser från SOS Alarm AB, MBR, företag, privatpersoner. Sammanfattningsvis rapporterades 28 "utsläpp driftstörningar" (2013-2014), 51 "akuta utsläpp" (2008-2014). Vanligaste utsläppen som rapporterades till MHF var läckage hydraulolja (år 2013-2014, 30-100 liter) 11 st utsläpp klassade som driftstörning och 8 st mellan åren 2008-2014 som akuta driftstörningar.

En kartläggning av konsekvenser visar att antal döda och skadade är minimal. De personer som omkommer sker i regel i samband med trafikolyckor med farligt godstransporter. Personer som skadas i samband med utsläpp av farliga ämnen gör oftast detta vid lossning och lastning. Största skadan sker på miljön och egendom. Det kan finnas ett stort mörkertal i den lokala statistiken då många händelser ej rapporteras in och det som rapporteras kan ibland sakna viktiga detaljer (mängd utsläpp, orsak och konsekvenser). Risk-

grupper är dels de stora verksamheter som hanterar större mängder kemikalier, exempelvis badhus, idrottsanläggningar och de företag som har mycket kemikalier i sin verksamhet samt verksamheter med fordon och maskiner. Kultur-, idrott och fritidsförvaltningen som bedriver idrottsverksamhet på Rocklunda idrottsplats har risker gällande den mängd ammoniak som finns för verksamheternas kylanläggningar. Inom Västerås kommun finns ett antal verksamheter som klassas som farliga enligt Seveso-lagstiftningen, detta utifrån den mängd kemikalier som hanteras och förmodade konsekvenser vid en olycka. Anläggningarna beskrivs mer djupgående i Västerås stads risk- och sårbarhetsanalys (2011).

Organisation och arbetsätt

Inom Västerås stad finns ett antal dokument inom området, exempelvis farligtgodsutredning (2009), oljeskyddsplan (2012), kemikaliehandlingsplan (2015). Arbetet för att förebygga och skydda mot utsläpp av farliga ämnen sker förvaltnings- och bolagsövergripande och involverar även privata aktörer. Några av de aktörer som idag aktivt arbetar med förebyggande arbete är MHH (tillsyn av verksamheter som arbetar med kemikalier och farligt avfall), KIFF (b.la. riskbild med ammoniak i ishallar; riskanalyser och planer tagits fram), SBF (i plan- och bygglovsprocessen görs riskanalyser och utredningar b.la. fokus på utsläpp av farliga ämnen), MBR (tillsyn av explosiva och brandfarliga ämnen), TK (skyltning av farligt-godsleder), TIF (drift av badhus hanterar större mängder kemikalier, säkerhetskontroller, egenkontroller och utbildning görs enligt rutin). Bostads AB Mimer (risk för släckvatten innehållande farliga ämnen och läckage från fordon, utbildning och rutiner finns).

Åtgärder för förebyggande arbete mot utsläpp av farliga ämnen

Uppföljning av tidigare riskutredning för farligt gods 2009.

Förbättra befintliga rutiner, ansvar och roller för remiss i plan- och byggprocessen med fokus på risker. Rutinerna ska klargöras och upprättas i ett dokument.

Utifrån befintliga riskanalyser och krav skapa GIS-lager.

Prio 1 – riskzoner farligt gods på väg och järnväg.

Prio 2 – riskzoner för andra farliga anläggningar (bensinstationer, ishallar. m.fl.).

I stadens nya incident- och skaderapporteringsystem möjliggöra standardisering av skyddsronderingar för badhus och ishallar. Vidare möjliggöra rapportering och aggregering av riskbild till KIFF.

I stadens nya incident- och skaderapporteringsystem möjliggöra inrapportering av mindre utsläpp för förvaltningar och bolag.

Upprätta rutiner och standarder för inrapportering utifrån miljöhändelser i incident- och skaderapporteringsystemet. Alla stadens förvaltningar och bolag ska implementera systemet i sin verksamhet.

En skriftlig rutin för att förtydliga ansvar, roller och förväntningar vid utsläpp. MHF åker ev ut i större omfattning för att bistå MBR i bedömningar på plats. Vidare ska årliga möten mellan MBR och MHF genomföras i syfte att dela erfarenheter och kunskap.

Utreda möjligheter för Miljö- och hälsoskyddsinspektörer i beredskap i syfte att i större utsträckning kunna bistå med rådgörande kompetens för MBR. Eventuellt en resurs i samarbete med andra kommuner.

Tillsynsriktning år 2018: Bränsle-, olje- och hydraulslangar. Läckage och nötningskador. Verksamheter: åkerier, maskinföretag m.fl.

Informationsinsats till verksamheterna om egenkontroll.

Denna publikation är en sammanfattning av
Handlingsprogram för förebyggande verksamhet
enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Du kan få publikationen av Västerås stad.
Diarienummer: 2015/256-KS-003.
Den finns också på www.vasteras.se



VÄSTERÅS STAD